

แพทย์ออกชันสูตรพลิกศพ ณ ที่ที่พบศพ: หน้าหรือดูลพินิจ

รองศาสตราจารย์ นายแพทย์วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์

ภาควิชานิติเวชศาสตร์, คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐.

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าพื้นฐานของแพทย์กับการตรวจศพหรือการชันสูตรพลิกศพไม่ค่อยถูกกัน เพราะแพทย์ส่วนใหญ่ต้องการที่จะรักษา บำบัด หรือ ดำเนินการเกี่ยวกับผู้ป่วยหรือ “คนเป็น” มากกว่าที่จะต้องมายุ่งเกี่ยวกับศพหรือ “คนตาย” ยิ่งต้องไปดูคนตายนอกสถานพยาบาลด้วยแล้วยิ่งไม่ต้องการเพราะจะเป็นการเสียเวลา และเหน็ดเหนื่อยในการเดินทางอีก ยิ่งกว่านั้นอีกถ้าต้องไปดูคนตายนอกสถานพยาบาลที่อยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัยอย่างสูง เช่น ในเวลากลางคืนและในพื้นที่ที่มีการก่อการร้ายหรือชุมนุมโจมตีจากโจรหรือหรือกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ย่อมได้คำตอบจากแพทย์ร้อยละร้อยละว่า “ไม่ต้องการออกปฏิบัติงาน” ซึ่งสถานการณ์เช่นนี้ปรากฏให้เห็นแล้วใน ๓ จังหวัดภาคใต้ที่มีการก่อการร้ายไม่เว้นแต่ละวันและต่อเนื่องมานานนับปีจนถึงขณะนี้^{๑-๔} ทำให้มีเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายต่าง ๆ ถูกทำร้ายจนเสียชีวิตไปเป็นจำนวนมาก จนถึงกับต้องประกาศกฏอัยการศึกใน ๓ จังหวัดภาคใต้^{๕-๗} ปัญหาที่เกิดขึ้นกับหมู่แพทย์ก็คือการที่แพทย์ไปร่วมชันสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวนหรือพนักงานสอบสวนกับเจ้าพนักงานอื่น ๆ นั้น “เป็นหน้าที่ของแพทย์หรือไม่” หรือในทางกลับกันก็คือ “แพทย์จะไม่ขอออกไปทำการชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่ที่พบศพได้หรือไม่” แต่แพทย์ยินดีที่จะช่วยเหลือในเรื่องการชันสูตรพลิกศพโดยขอให้นำศพเข้ามาที่โรงพยาบาลเพื่อการชันสูตรพลิกศพ

ความกังวลขององค์กรวิชาชีพ

แพทยสภาซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพและเป็นหน่วยงานภาครัฐที่ดูแลแพทย์หรือผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรมทั่วประเทศ ได้ติดตามในเรื่องอันตรายของแพทย์ใน ๓ จังหวัดภาคใต้อย่างใกล้ชิดและจากการติดตามข่าวกรณีปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้โดย “คณะกรรมการติดตามปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้” ทำงานร่วมกับสภาการพยาบาล สมาเภสัชกรรม ทันตแพทยสภา และผู้ตรวจการกระทรวงสาธารณสุขได้สรุปปัญหาเกี่ยวกับแพทย์ในการออกไปชันสูตรพลิกศพใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีการตายผิดธรรมชาติ ซึ่งเป็นการเสี่ยงต่อการปฏิบัติของแพทย์และเจ้าหน้าที่มาก แพทยสภาจึงรู้สึกเป็นห่วงแพทย์ที่ปฏิบัติงานตามหน้าที่ในเขต ๓ จังหวัดภาคใต้ที่มีข่าวร้ายแรงต่อเนื่องทำให้แพทย์ที่จะต้องทำหน้าที่ในเรื่องการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๐ ซึ่งจำเป็นต้องไปร่วมชันสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวน หรือพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง ตามลำดับแล้วแต่กรณีของการตายผิดธรรมชาติตามกฎหมายนั้น มีความเสี่ยงอย่างมาก ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อร่างกาย (บาดเจ็บ) และเสียชีวิตได้ ยิ่งกว่านั้นก็ยังพบว่าในบางพื้นที่ที่แพทย์ประจำอยู่แม้ว่าจะมิใช่อยู่ในเขต ๓ จังหวัดภาคใต้ก็ตามแต่ก็มีอันตรายและความเสี่ยงในการที่จะออก

ไปร่วมชันสูตรพลิกศพกับเจ้าพนักงานอื่นเช่นเดียวกัน
 ดังนั้นในการประชุมแพทยสภาครั้งที่ ๙/
 ๒๕๔๗^๙ วาระที่ ๓.๒ เรื่องจากคณะอนุกรรมการ
 ติดตามปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ข้อสรุปว่า
 ให้แพทยสภาทำหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
 สาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกระทรวง
 ยุติธรรมขอยกเว้นไม่ให้แพทย์และบุคลากรสาธารณสุข
 ออกไปชันสูตรพลิกศพในที่เกิดเหตุใน ๓ จังหวัดภาคใต้
 โดยขอให้นำศพเข้ามาชันสูตรพลิกศพที่โรงพยาบาล
 แทน ซึ่งจะทำให้แพทย์มีความปลอดภัยในการปฏิบัติ
 งานมากกว่า

การชันสูตรพลิกศพของแพทย์

การเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพโดยแพทย์นั้นเป็น
 ไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้^{๑๐} ดังนี้

“มาตรา ๑๕๐

ในกรณีที่จะต้องมีการชันสูตรพลิกศพ ให้พนักงาน
 สอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ กับแพทย์ทาง
 นิติเวชศาสตร์ซึ่งได้รับวุฒิบัตรหรือได้รับหนังสืออนุมัติ
 จากแพทยสภา ทำการชันสูตรพลิกศพโดยเร็วถ้าแพทย์
 ทางนิติเวชศาสตร์ดังกล่าวไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่
 ได้ ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐปฏิบัติหน้าที่ ถ้า
 แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติ
 หน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
 ปฏิบัติหน้าที่ ถ้าแพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุข
 จังหวัดไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำ
 โรงพยาบาลเอกชนหรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวช
 กรรมที่ขึ้นทะเบียนเป็นแพทย์อาสาสมัครตามระเบียบ
 ของกระทรวงสาธารณสุขปฏิบัติหน้าที่ และในการปฏิบัติ
 หน้าที่ดังกล่าว ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชน
 หรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมผู้นั้นเป็นเจ้าพนักงาน
 ตามประมวลกฎหมายอาญา ทั้งนี้ให้พนักงานสอบสวน
 และแพทย์ดังกล่าวทำบันทึกรายละเอียดแห่งการ
 ชันสูตรพลิกศพทันที และให้แพทย์ดังกล่าวทำรายงาน
 แนบท้ายบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ
 ด้วยภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งเรื่อง ถ้ามีความ
 จำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้ง

ละไม่เกินสามสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความ
 จำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้ง ไว้ในสำนวน
 ชันสูตรพลิกศพ รายงานดังกล่าวให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่ง
 ของสำนวนชันสูตรพลิกศพ และในกรณีที่ความตายมิได้
 เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา ให้พนักงานสอบสวน
 ส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการ เมื่อ
 เสร็จสิ้นการชันสูตรพลิกศพโดยเร็วและให้พนักงาน
 อัยการดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๕๖

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้
 มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบและก่อนการ
 ชันสูตรพลิกศพ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้สามี ภริยา
 ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล
 หรือญาติของผู้ตายอย่างน้อยหนึ่งคนทราบเท่าที่จะ
 ทำได้

..... ฯลฯ”

การชันสูตรพลิกศพของแพทย์มีลักษณะของ
 งาน ดังนี้^{๑๑}

๑. แพทย์ที่เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพเป็นการ
 ปฏิบัติหน้าที่ เพราะตามวรรค ๒ ของมาตรา ๑๕๐
 บัญญัติไว้ว่า “ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้ง
 แก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ..... ฯลฯ”
 นั่นคือ พนักงานสอบสวน (ตำรวจ) แจ้งให้แพทย์ผู้มีหน้าที่
 ได้รับทราบว่ามี การตายผิดธรรมชาติและต้องไปร่วม
 ทำการชันสูตรพลิกศพ

๒. แพทย์ที่เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพเป็นเจ้า
 พนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็น
 แพทย์ของทางราชการหรือแพทย์ของเอกชนก็ตาม
 (บทบัญญัติของมาตรา ๑๕๐ กำหนดไว้อย่างชัดเจน)
 เพราะ

๒.๑ การชันสูตรพลิกศพไม่มีกำหนดว่าจะต้อง
 ทำในเวลาราชการเท่านั้น

๒.๒ การชันสูตรพลิกศพเปิดช่องให้แพทย์
 ประจำโรงพยาบาลเอกชนหรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพ
 เวชกรรมที่ขึ้นทะเบียนเป็นแพทย์อาสาสมัครตาม
 ระเบียบของกระทรวงสาธารณสุขปฏิบัติหน้าที่สามารถ
 ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างชัดเจน

๒.๓ การชันสูตรพลิกศพจะต้องทำ ณ สถานที่

ที่พบศพ เห็นได้ชัดจาก

ก. ในวรรค ๒ ของมาตรา ๑๕๐ บัญญัติว่า “ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไป ทำการชันสูตรพลิกศพ ฯลฯ”

ข. ในมาตรา ๑๔๙ บัญญัติว่า “ให้มีการเก็บศพไว้ ณ ที่ซึ่งพบนั้นเอง..... ฯลฯ”

ค. ในมาตรา ๑๕๐ ทวิ ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำการใด ๆ แก่ศพ..... ฯลฯ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสองปีหรือปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ” ซึ่งรวมถึงการเคลื่อนย้ายศพด้วย แสดงให้เห็นว่าศพจะต้องอยู่ ณ ที่พบซึ่งก็คือจะต้องมีการชันสูตรพลิกศพ ณ ที่นั้นนั่นเอง

ดังนั้นแพทย์จึงมีหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด และจะต้องออกไปร่วมทำการชันสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่พบศพ “อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้” ยกเว้น

ก. มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอย่างอื่น เช่น กฎหมายกำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลตามมาตรา ๗ แห่งกฎหมายนี้^๑ ซึ่งมีผลเพียง ๕ ปี คือจนถึง ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๘ ซึ่งสามารถให้เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดที่ผ่านการอบรมทางนิติเวชศาสตร์ไปร่วมตรวจชันสูตรพลิกศพในที่เกิดเหตุในเบื้องต้น แล้วรีบรายงานให้แพทย์ทราบโดยเร็วเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๑๕๐ วรรคหนึ่งต่อไปหมายถึงว่า “แพทย์ยังคงต้องมีหน้าที่” ต่าง ๆ ตามกฎหมายอยู่ เช่น การทำ “บันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ” และ “รายงานแนบท้ายบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ” และอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตามขณะนี้ได้พ้นระยะเวลาที่กฎหมายได้บัญญัติยกเว้นไว้แล้ว อย่างไรก็ตามในขณะนี้ ได้มีพระราชบัญญัติว่าด้วยการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ไปร่วมชันสูตรพลิกศพ ตามมาตรา 148 (3) (4) และ (5) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2550 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 27 มิถุนายน 2548 อีกทั้งยังได้มีพระราชกฤษฎีกายกยอระยะเวลาการใช้บังคับมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ.2542 พ.ศ.2550

โดยในมาตรา 3 ให้ขยายระยะเวลาในการใช้บังคับมาตรา 7 ออกไปอีกจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2555 และให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 27 มิถุนายน 2548

ข. มีเหตุสำคัญยิ่งอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ทำให้แพทย์ต้องกระทำหรือปฏิบัติโดยไม่สามารถออกไปชันสูตรพลิกศพอันเป็นหน้าที่ได้ เช่น การที่แพทย์จำเป็นต้องรีบทำการผ่าตัดผู้ป่วยที่เป็นไส้ติ่งอักเสบอันไม่อาจรอช้าได้ เพราะถ้าไส้ติ่งที่อักเสบแตกจะเป็นอันตรายต่อชีวิตของผู้ป่วยได้ เป็นต้น

ค. การป่วยเจ็บของแพทย์เพราะเมื่อแพทย์ป่วยย่อมไม่สามารถที่จะทำงานได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่ว ๆ ไป

ง. มีภาวะอันเป็นการพ้นวิสัยที่แพทย์จะเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพได้ เช่น การที่น้ำท่วมเส้นทางที่จะเดินทาง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ถ้าเหตุแห่งการจำกัดแพทย์จนไม่อาจเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพหมดไปแล้ว เช่น แพทย์หายป่วยแล้วหรือน้ำที่ท่วมได้ลดลงแล้ว และพนักงานสอบสวนยังมีความจำเป็นที่จะต้องให้แพทย์เข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพอยู่ต่อไป แพทย์ดังกล่าวย่อมจำเป็นต้องเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวน ณ สถานที่ที่พบศพอยู่ดี

แพทย์สภาทำหนังสือถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แพทย์สภาได้ทำหนังสือถึงรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรม^๒ เพื่อให้พิจารณาถึง การยกเว้นให้แพทย์และบุคลากรทางด้านสาธารณสุข ไม่ต้องออกไปชันสูตรพลิกศพในพื้นที่ ๓ จังหวัดภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาสโดยขอให้นำศพมาเพื่อการชันสูตรพลิกศพที่โรงพยาบาลแทน ซึ่งกระทรวงยุติธรรมได้ทำหนังสือหารือไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อขอทราบความเห็นดังกล่าว และทำหนังสือถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อขอมิให้แพทย์ออกชันสูตรพลิกศพใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของแพทย์ที่จะต้องปฏิบัติงานในการช่วยเหลือขบวนการยุติธรรมของประเทศ

ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา^{๑๑}

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง หรือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการขอยกเว้น การชันสูตรพลิกศพใน ๓ จังหวัดภาคใต้

“กระทรวงยุติธรรมได้มีหนังสือ ด่วนที่สุดที่ ยธ ๐๒๐๗/๑๐๔๘๗ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ ถึง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า แพทยสภา ได้มีหนังสือด่วนที่สุดที่ พส.๐๑๑/ว.๒๒๐๐ ลงวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๔๗ ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เพื่อพิจารณาข้อยกเว้นให้แพทย์และบุคลากรสาธารณสุข ไม่ต้องออกไปชันสูตรพลิกศพในพื้นที่ ๓ จังหวัดภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) โดยขอให้มาชันสูตร พลิกศพที่โรงพยาบาล

กระทรวงยุติธรรมได้พิจารณาข้อกฎหมายต่าง ที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าวข้างต้นแล้วมีความเห็นใน เรื่องดังกล่าว ดังนี้

๑. การชันสูตรพลิกศพเป็นสาระสำคัญของ กระบวนการสอบสวนคดีอาญาที่มีการตายผิดธรรมชาติ การละเลยไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายอาจมีผลทำให้การสอบสวนคดีอาญาขาดความชอบด้วยกฎหมาย ส่งผลกระทบถึงอำนาจฟ้องคดีของพนักงานอัยการ รวมถึงอำนาจศาลในการพิจารณาพิพากษาลงโทษผู้ กระทำผิดด้วย

๒. สถานการณ์ความรุนแรงในเขต ๓ จังหวัด ภาคใต้ ทำให้ต้องพิจารณาว่า การใช้บังคับมาตรการ ตามกฎหมายดังกล่าว ในทางปฏิบัติมีความเป็นไปได้ เพียงใด และมีโอกาสทางกฎหมายเพียงใดที่จะยกเว้น การปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว โดยไม่ ส่งผลกระทบต่อความชอบด้วยกฎหมายของการสอบสวนและกระบวนการพิจารณาตามกฎหมาย

๓. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๙ บัญญัติว่า “ความตายผิดธรรมชาติเกิด มีขึ้น ณ ที่ใด ให้เป็นหน้าที่ของสามี ภรรยา ญาติ มิตร สหาย หรือผู้ปกครองของผู้ตายที่รู้เรื่องการตายเช่นนั้น จัดการ ดังต่อไปนี้

(๑) เกือบศพไว้ ณ ที่ซึ่งพบนั่นเองเพียงเท่าที่จะ ทำได้

(๒) ไปแจ้งความแก่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจโดยเร็วที่สุด

หน้าที่ดังกล่าวในวรรคต้นนั้นมิตลอดถึงผู้อื่น ซึ่งได้พบศพในที่ซึ่งไม่มีสามีภรรยา ญาติมิตรสหาย หรือ ผู้ปกครองของผู้ตายอยู่ในที่นั้นด้วย

ผู้ใดละเลยไม่กระทำการที่ดังบัญญัติไว้ใน มาตรานี้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท”

๔. การที่มาตรา ๑๔๙ แห่งประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้ สามีภรรยา ญาติ มิตรสหาย ผู้ปกครองและบุคคลอื่น รวมถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานสอบสวนซึ่งพบศพ อันเป็นผลจากการตายโดยผิดธรรมชาติ มีหน้าที่ต้อง เกือบศพไว้ ณ ที่ซึ่งพบศพ โดยมีเงื่อนไขว่า “เพียงเท่าที่ จะทำได้” นั้นแสดงให้เห็นว่า ผู้ร่างกฎหมายได้ตระหนัก ว่า อาจมีสถานการณ์เหตุผลและความจำเป็นที่มีอาจ คาดหมายได้ในขณะร่างกฎหมายที่ทำให้ผู้เกี่ยวข้องไม่ สามารถเกือบศพไว้เพื่อให้มีการชันสูตรพลิกศพในที่เกิด เหตุได้ ซึ่งสถานการณ์เหตุผลและความจำเป็นเช่นว่า ย่อมถือเป็นข้อยกเว้นที่ทำให้ผู้เกี่ยวข้องมีต้องปฏิบัติ ตามบทบัญญัติหลักที่ต้องเกือบศพไว้ ณ ที่พบศพ

๕. สถานการณ์ความรุนแรงในเขต ๓ จังหวัด ภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในท้องที่ได้มีการประกาศ กฎอัยการศึก น่าจะถือได้ว่ามีเหตุผลและความจำเป็น พิเศษอย่างยิ่งเกี่ยวกับความปลอดภัยของเจ้าพนักงาน และประชาชนผู้เกี่ยวข้องที่ทำให้ไม่สามารถเกือบศพไว้ ณ ที่ซึ่งพบศพหรือสามารถทำการชันสูตรพลิกศพในที่เกิดเหตุได้ หากไม่มีปัจจัยอื่นเข้ามาทำให้สถานการณ์ เปลี่ยนแปลงไป เช่น สถานที่พบศพอยู่ในสถานที่ ราชการหรือเขตชุมชนที่มีความปลอดภัย ก็ควรถือได้ว่าเป็นกรณีที่สามารถยกเว้นการปฏิบัติตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๙(๑) คือไม่จำเป็นต้องเกือบศพไว้ ณ ที่พบศพ ทำให้ผู้พบศพ พนักงาน เจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ รวมทั้ง พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องศพส่งโรงพยาบาลเพื่อให้ แพทย์จัดการชันสูตรพลิกศพต่อไป

กระทรวงยุติธรรมพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อ เป็นแนวทางปฏิบัติของแพทย์และเจ้าพนักงานผู้เกี่ยว

ข้อ โดยเฉพาอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีสถานการณ์ความรุนแรงและมีการประกาศใช้กฎอัยการศึกใน ๓ จังหวัดภาคใต้ ประกอบกับเป็นปัญหาในข้อกฎหมายที่จะต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบเพื่อมิให้มีผลกระทบต่อ การบังคับใช้กฎหมายทั้งระบบ จึงขอหารือต่อคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อนำคำวินิจฉัยไปกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมต่อไป

ต่อมาสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีหนังสือที่ ตช.๐๐๐๔.๖/๙๗๙๔ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้รับหนังสือจากแพทยสภาแจ้งว่า คณะกรรมการแพทยสภาได้พิจารณาข้อมูลจาก อนุกรรมการพิจารณาติดตามปัญหา ๓ จังหวัดภาคใต้ แล้วเห็นว่า สถานการณ์ขณะนี้ไม่มีความปลอดภัย จึงขอความร่วมมือมายังสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อขอยกเว้นไม่ให้แพทย์และบุคลากรสาธารณสุขออกไปชันสูตรพลิกศพในพื้นที่ ๓ จังหวัดภาคใต้ โดยขอให้นำศพมาชันสูตรพลิกศพที่โรงพยาบาลแทน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พิจารณาแล้วเห็นว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๐ กำหนดให้ผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ จะต้องประกอบด้วยพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพ นั้นตั้งอยู่กับแพทย์นิติเวชศาสตร์ซึ่งได้รับวุฒิบัตรหรือน ึ่งสืออนุมัติจากแพทยสภาร่วมกันทำการชันสูตร พลิกศพ กรณีแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ดังกล่าวไม่มีหรือ ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ก็ให้แพทย์อื่น ๆ ตามที่กฎหมาย กำหนดเป็นผู้มีหน้าที่ต้องเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวน ในการชันสูตรพลิกศพด้วยทุกครั้ง โดยไม่มีข้อยกเว้น ส่วนสถานที่ซึ่งจะต้องทำการชันสูตรพลิกศพนั้น เห็นว่า แม้กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้โดยชัดแจ้งว่า การชันสูตร พลิกศพจะต้องกระทำ ณ สถานที่ที่พบศพนั้นหรือสถานที่ ที่ศพนั้นตั้งอยู่ ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการตรวจสภาพ แวดล้อมในบริเวณที่พบศพตลอดจนวัตถุสิ่งของอันเป็น หลักฐานแสดงถึงสาเหตุการตายให้อยู่ในสภาพเดิมทุก ประการจนกว่าการชันสูตรพลิกศพจะแล้วเสร็จ และ กรณีนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๐ ทวิยังได้บัญญัติกำหนดโทษแก่ผู้ที่กระทำการใด ๆ

แก่ศพหรือสภาพแวดล้อมในบริเวณที่พบศพก่อนการ ชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นอันเป็นบทบัญญัติสนับสนุนให้ เห็นว่าการชันสูตรพลิกศพจะต้องกระทำ ณ สถานที่ซึ่ง พบศพเท่านั้น

ส่วนกรณีที่แพทยสภาต้องการให้นำศพไป ชันสูตรที่โรงพยาบาลนั้น เห็นว่าตามกฎหมายสามารถ ทำได้เฉพาะกรณีเมื่อมีการชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่ ซึ่งพบศพนั้นแล้ว แต่ยังปรากฏว่ายังมีเหตุสงสัยหรือมี ความจำเป็นเพื่อพบเหตุแห่งการตาย แพทย์ผู้ชันสูตรจึง จะมีอำนาจนำศพไปตรวจพิสูจน์สาเหตุการตายที่โรง พยาบาลได้ ซึ่งเป็นไปตามมาตรา ๑๕๑ ตามหนังสือที่ แพทยสภาขอความร่วมมือมานั้นเห็นว่า ตามกฎหมาย ไม่อาจการทำได้เนื่องจากขัดต่อหลักเกณฑ์และวิธีการ ตามที่กฎหมายกำหนด เว้นแต่จะเป็นกรณีตามมาตรา ๑๕๐ ทวิ วรรคหนึ่ง ตอนท้ายที่บัญญัติว่าเว้นแต่จำเป็น ต้องกระทำเพื่อป้องกันอันตรายแก่อนามัยของประชาชน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่นสำนักงานตำรวจ แห่งชาติจึงขอหารือปัญหาข้อกฎหมายว่า กรณีที่ สถานการณ์ใน ๓ จังหวัดภาคใต้ไม่มีความปลอดภัย หรืออยู่ในภาวะฉุกเฉิน หากแพทย์จะขอให้พนักงาน สอบสวนนำศพมาชันสูตรที่โรงพยาบาลแทนการที่จะ ต้องให้แพทย์ไปชันสูตรพลิกศพในสถานที่ที่พบศพ กรณี ดังกล่าวจะเข้าข้อยกเว้นกรณีเพื่อประโยชน์สาธารณะ อย่างอื่น ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๐ ทวิ หรือไม่ และเจ้าพนักงานผู้ใดจะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจพิจารณาว่า กรณีใดจำเป็นต้องกระทำเพื่อประโยชน์สาธารณะ

เนื่องจากเป็นปัญหาในการตีความข้อกฎหมาย และมีผลกระทบต่อแนวทางปฏิบัติ สำนักงานตำรวจ แห่งชาติจึงขอหารือเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของพนักงาน สอบสวนต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้ พิจารณา ข้อหารือของกระทรวงยุติธรรมและสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ โดยมีผู้แทนกระทรวงยุติธรรม (สำนักงาน ปลัดกระทรวงและสถาบันนิติวิทยาศาสตร์) ผู้แทน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนกระทรวงกลาโหม (กรมพระธรรมนูญ) และผู้แทนแพทยสภา เป็นผู้ชี้แจง

ข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นว่า มาตรา ๑๔๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏแน่ชัด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ให้มีการชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ตายโดยการประหารชีวิตตามกฎหมาย” เพื่อให้ทราบรายละเอียดและสาเหตุแห่งการตาย ซึ่งการชันสูตรพลิกศพจะได้ผลสมบูรณ์ที่สุดตามมาตรา ๑๕๐ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ผู้มีหน้าที่ชันสูตรพลิกศพ ได้แก่ พนักงานสอบสวนกับแพทย์ จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพในสถานที่ที่ศพนั้นอยู่ และมาตรา ๑๔๙(๑) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กำหนดให้เก็บศพไว้ ณ ที่ซึ่งพบศพนั้นเองเพียงเท่าที่จะทำได้ แต่โดยที่กรณีนี้หรือมานั้นเกี่ยวกับความไม่สงบที่เกิดขึ้นใน ๓ จังหวัดภาคใต้ กรณีจึงเป็นการกล่าวอ้างข้อเท็จจริงอย่างกว้าง และไม่แน่นอนเพียงพอที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) จะพิจารณาให้ความเห็นในปัญหาที่หารือมาได้”

พิเคราะห์การให้ความเห็นกรณีข้อหารือ

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) มิได้ให้ความเห็นถึงกรณีที่แพทย์จะไม่ต้องออกไปชันสูตรพลิกศพ ณ ที่ที่พบศพโดยขอให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจส่งศพมาเพื่อการชันสูตรพลิกศพ ณ โรงพยาบาลแทนได้หรือไม่โดยตรง โดยให้เหตุผลว่า “กรณีที่กล่าวอ้างขึ้นนั้นเป็นการกล่าวอ้างข้อเท็จจริงอย่างกว้าง และไม่แน่นอนเพียงพอที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) จะพิจารณาให้ความเห็นในปัญหาที่หารือมาได้” แต่อย่างไรก็ตามย่อมสามารถแปลความหมายได้ว่า ๑) แม้ว่าจะมีสถานะการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์อย่างต่อเนื่องถึงการเกิดความรุนแรงใน ๓ จังหวัดภาคใต้ที่เป็นที่รู้จักกันอยู่ทั่วไป และ ๒) การที่มีการประกาศกฎอัยการศึกใน ๓ จังหวัดภาคใต้นั้น เพียงข้อเท็จจริงที่ปรากฏนั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) เห็นว่า

ก. ยังไม่ชัดเจนเพียงพอ

ข. ยังไม่แน่นอนหรือไม่เห็นได้ชัดแจ้ง

ค. เป็นสภาพข้อเท็จจริงที่ยังไม่จำเพาะเพราะเป็นข้อเท็จจริงทั่ว ๆ ไปเท่านั้น

จึงถือว่าเป็น “ข้อเท็จจริง” ที่ยังไม่เพียงพอในการใช้เพื่อปรับเข้ากับบทบัญญัติและหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่จะให้มีการเคลื่อนย้ายศพเพื่อให้มาทำการชันสูตรพลิกศพร่วมกับแพทย์ ณ โรงพยาบาล

ผลลัพธ์ก็คือ ในขณะนี้ยังไม่ทราบอย่างแน่ชัดว่าแพทย์หรือบุคลากรทางการแพทย์ที่จะต้องไปร่วมชันสูตรพลิกศพกับเจ้าพนักงานอื่นเมื่อมีการตายเกิดขึ้นใน ๓ จังหวัดภาคใต้นั้น จะไม่ขอออกไปชันสูตรพลิกศพได้หรือไม่ แต่ที่แน่ชัดที่สุดก็คือ การที่แพทย์ผู้เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวนหรือพนักงานสอบสวนและเจ้าพนักงานอื่นนั้นแพทย์จะต้องเข้าร่วมเพราะกฎหมายกำหนดไว้^{๔๔} และแพทย์อยู่ในฐานะ “เจ้าพนักงาน” ด้วย^{๔๕}

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของผู้มีส่วนร่วมในการชันสูตรพลิกศพเป็นหลักตามมาตรา ๑๔๘, ๑๔๙, ๑๔๙ ทวิ, ๑๕๐ และ ๑๕๐ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว จะเห็นได้ว่าเจ้าพนักงานฝ่ายแพทย์มีความจำเป็นต้องออกไปร่วมชันสูตรพลิกศพกับเจ้าพนักงานอื่นผู้เกี่ยวข้อง ณ ที่ที่พบศพหรือศพตั้งอยู่นั้นเอง คือ “แพทย์ไม่สามารถปฏิเสธการออกไปร่วมชันสูตรพลิกศพกับเจ้าพนักงานอื่น”

ข้อพิจารณาและความเห็น

กรณีการหารือโดยแพทย์สภาไปยังหน่วยงานอื่นนั้นอาจแยกพิจารณาได้เป็นประการต่าง ๆ ดังนี้

ข้อพิจารณาประการที่ ๑: การเคลื่อนย้ายศพตามมาตรา ๑๔๙

แพทย์สภาต้องการหารือในเรื่องการที่จะให้พนักงานสอบสวนเคลื่อนย้ายศพมายังสถานพยาบาล พนักงานสอบสวนซึ่งก็คือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่เต็มตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๐ เมื่อได้รับการแจ้งหรือได้รับทราบถึงการตายผิดธรรมชาติแล้ว และเข้ารับผิดชอบตามหน้าที่แล้ว ถ้าเป็นไปได้ให้มีการย้ายศพเพื่อให้มาที่สถานพยาบาลเพื่อ

แพทย์จะทำการชันสูตรพลิกศพพร้อมโดยไม่ต้องเรียกแพทย์ไป ณ ที่ที่ศพอยู่, กรณีความต้องการจึงมิใช่เป็นเรื่องการเคลื่อนย้ายศพโดย “เอกชน” ที่เกี่ยวข้อง อันประกอบด้วย สามี ภริยา ญาติ มิตรสหาย หรือผู้ปกครองของผู้ตายที่รู้เรื่องการตาย จึงไม่อาจปรับเข้ากับมาตรา ๑๔๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๑๔๙

“ความตายผิดธรรมชาติเกิดขึ้น ณ ที่ใด ให้เป็นหน้าที่ของสามี ภริยา ญาติ มิตรสหายหรือผู้ปกครองของผู้ตายที่รู้เรื่องการตายเช่นนั้นจัดการดังต่อไปนี้

(๑) เก็บศพไว้ ณ ที่ซึ่งพบนั่นเองเพียงเท่าที่จะทำได้

(๒) ไปแจ้งความแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจโดยเร็วที่สุด

หน้าที่ดังกล่าวในวรรคต้นนั้นมีตลอดถึงผู้อื่นซึ่งได้พบศพในที่ซึ่งไม่มีสามี ภริยา ญาติ มิตรสหายหรือผู้ปกครองของผู้ตายอยู่ในที่นั้นด้วย

ผู้ใดละเลยไม่กระทำหน้าที่ดังที่บัญญัติในมาตรานี้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท”

แม้ว่าในวรรค ๒ มีกล่าวถึง “ผู้อื่น” แต่ย่อมหมายถึง บุคคล ที่อยู่ในสภาพ และฐานะที่เท่าเทียมกันกับบุคคลในวรรคแรกนั่นเอง ซึ่งย่อมต้องเป็นเอกชนด้วยกันด้วย เช่น คนขายของเก่าพลเมืองดี เจ้าหน้าที่มูลนิธิประชาชนคนที่เดินผ่านไปมานั่นเอง ถ้าพบศพย่อมต้องเป็นไปตามวรรค ๒ แห่งมาตรา ๑๔๙

การที่จะตีความว่า “ผู้อื่น” หมายถึงพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกเรียกมาเพื่อการชันสูตรพลิกศพตามหน้าที่ด้วย ตามมาตรา ๑๔๙(๒) ย่อมหมายความว่า เมื่อพนักงานสอบสวนมาดูศพแล้วปรากฏว่า มีบุคคลต่าง ๆ ตามวรรคหนึ่งอยู่ด้วย ย่อมแสดงว่าไม่ต้องถูกผูกมัดด้วยหน้าที่ ตามมาตรา ๑๔๙(๑) เพราะในมาตรา ๑๔๙ วรรค ๒ บัญญัติไว้ว่า “หน้าที่ดังกล่าวในวรรคต้นนั้นมีตลอดถึงผู้อื่น ซึ่งได้พบศพในที่ซึ่งไม่มีสามี ภริยา ญาติ มิตรสหายหรือผู้ปกครองของผู้ตายอยู่ในที่นั้นด้วย” ซึ่งย่อมมิใช่ความมุ่งหมายให้เป็นเช่นนั้นนั้นแสดงว่าในมาตรา ๑๔๙ นี้มิได้เกี่ยวข้องกับเรื่องของ

เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ชันสูตรพลิกศพในการเคลื่อนย้ายศพมาที่สถานพยาบาลแต่อย่างใด

ข้อพิจารณาประการที่ ๒: มาตรา ๑๕๐ ทวิ

ข้อเท็จจริงตามข้อหาหรือของแพทยสภาจึงน่าจะเข้าได้กับกรณีมาตรา ๑๕๐ ทวิ มากกว่าหมายความว่า ถ้าจะให้พนักงานสอบสวน (ตำรวจ) ส่งศพจากที่ที่พบศพมาที่โรงพยาบาลน่าจะปรับด้วยบทบัญญัติในมาตรานี้

พิจารณามาตรา ๑๕๐ ทวิ

มาตรา ๑๕๐ ทวิ

“ผู้ใดกระทำการใด ๆ แก่ศพหรือสภาพแวดล้อมในบริเวณที่พบศพก่อนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้น ในประการที่น่าจะทำการชันสูตรพลิกศพหรือผลทางคดีเปลี่ยนแปลงไป เว้นแต่จำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันอันตรายแก่อนามัยของประชาชนหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสองปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำโดยทุจริตหรือเพื่ออำพรางคดี ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”

กรณีตามมาตรา ๑๕๐ ทวิ นั้นเป็นเป็นบทกฎหมายคล้ายกฎหมายสารบัญญัติ ดังเช่นตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดฐานนี้ คือ การกระทำการใด ๆ แก่ศพหรือสภาพแวดล้อมในบริเวณที่พบศพก่อนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้น โดยเจตนา

องค์ประกอบภายนอกของความผิด

การกระทำ คือ การกระทำการใด ๆ แก่ศพหรือสภาพแวดล้อมในบริเวณที่พบศพก่อนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้น

ผู้กระทำความผิด กฎหมายใช้คำว่า “ผู้ใด” จึงย่อมหมายถึงจะเป็นใครก็ได้ เช่น นาย ก. นาย ข., แพทย์, พนักงานสอบสวน หรือบุคคลอื่นใด

สิ่งที่กระทำต่อ คือ ศพหรือสภาพแวดล้อมในบริเวณที่พบศพก่อนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้น การพิจารณาในประการนี้คือ พฤติการณ์ที่กระทำประกอบด้วย

๑. กระทำการใด ๆ แก่ “ศพ” เป็นคำกว้าง ซึ่งอาจหมายถึงกระทำการใน ๓ ลักษณะกล่าวคือ

ก. การทำการกับเนื้อตัว ร่างกาย ของศพ โดยศพมิได้มีการเคลื่อนที่ เช่นการ ตัด กรีด ตี จิ้ม แทะ คัด ฯลฯ

ข. การทำให้ศพเคลื่อนที่ เช่น การเคลื่อนย้ายศพ ไม่ว่าจะเป็นบางส่วนหรือทั้งหมด

ค. การทำการกับส่วนหรือสิ่งของที่ติดมาที่ศพ เช่น การถอดหรือปลดเสื้อผ้าหรือเครื่องประดับ หรืออาวุธที่ติดมาที่ตัวศพ เป็นต้น

หมายเหตุ:

การกระทำการใด ๆ กับสิ่งแวดล้อม ย่อมชัดเจนในตัวเองแล้วว่า มิได้เกี่ยวข้องกับการกระทำต่อศพโดยตรง

๒. กระทำการต่อสภาพแวดล้อมในบริเวณที่พบศพ

หมายถึงกระทำการต่อสิ่งที่อยู่รอบตัวศพ เช่น มีรอยเท้ารอบศพ ก็ทำการบดทิ้ง หรือมีอาวุธปืน, ปลอกกระสุนปืนก็หยิบเก็บไปเสีย

องค์ประกอบภายใน

คือเจตนา กล่าวคือผู้กระทำความรู้ว่าเป็นศพ คือ “คนที่ตายแล้ว” หรือรู้ว่าสภาพรอบ ๆ ศพเป็นอย่างไร และผู้กระทำการกระทำความอย่างหนึ่งอย่างใดแก่ศพหรือสภาพแวดล้อมในบริเวณที่ศพอยู่

เงื่อนไขแห่งการลงโทษ

“ในประการที่น่าจะทำการชันสูตรพลิกศพหรือผลทางคดีเปลี่ยนแปลงไป” เป็น “เงื่อนไขในการลงโทษทางภาวะวิสัย” ในข้อนี้หมายถึงการที่ “น่าจะ” หรือ “อาจ” ทำให้การชันสูตรพลิกศพหรือผลทางคดีเปลี่ยนแปลงไปก็เข้าได้แล้ว ซึ่งในความเป็นจริงแล้วการเคลื่อนย้ายศพย่อมสามารถทำให้เกิดผลหรือสภาวะเช่นนี้ได้อย่างแน่นอน

โทษที่จะได้รับ

จำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสองปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ข้อยกเว้นในการกระทำได้

เมื่อจำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันอันตรายแก่

อนามัยของประชาชนหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น

มูลเหตุที่ทำให้ผู้กระทำความต้องได้รับโทษหนักขึ้น

คือการกระทำโดยทุจริตหรือเพื่ออำพรางคดี ผู้กระทำความต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาสามารถอ่านได้จากหนังสือต่าง ๆ^{๕๖} นอกจากนี้ประมวลกฎหมายอาญา^{๕๗} ก็ได้มีบัญญัติในเรื่องการกระทำความผิดพยานหลักฐานไว้อีกเกี่ยวกับศพหรือหลักฐานอื่น เช่น

มาตรา ๑๘๔

“ผู้ใดเพื่อจะช่วยเหลือผู้อื่นมิให้ต้องรับโทษ หรือให้รับโทษน้อยลง ทำให้เสียหาย ทำลายซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ซึ่งพยานหลักฐานในการกระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๑๙๙

“ผู้ใดลอบฝัง ซ่อนเร้น ย้าย หรือทำลายศพ หรือส่วนของศพเพื่อปิดบังการเกิด การตายหรือเหตุแห่งการตาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

ตามหนังสือร้องขอของแพทยสภา

เมื่อพิจารณาในบทบัญญัติมาตรา ๑๕๐ ทวิ แล้วเห็นว่าไม่เปิดช่องให้เจ้าหน้าที่ คือพนักงานสอบสวน (ตำรวจ) ดำเนินการเคลื่อนย้ายศพ โดยเฉพาะจะขอให้ส่งศพมาเพื่อทำการชันสูตรพลิกศพที่โรงพยาบาล ตามความประสงค์ของแพทยสภา แต่ประการที่น่าจะยกขึ้นเพื่อพิจารณาหรืออ้างก็คือ “ข้อยกเว้น” ที่พนักงานสอบสวนรวมถึงเจ้าพนักงานและบุคคลอื่นใดที่อาจทำได้หมายถึงสามารถที่จะทำการแก่ศพในที่นี้คือเคลื่อนย้ายศพตามข้อ ๑(ข) ในองค์ประกอบที่กล่าวข้างต้นนั้นเองว่าสามารถทำได้เมื่อ “จำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันอันตรายแก่อนามัยของประชาชนหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น”

ในประเด็นที่แพทยสภาหรือหรือมีความ

ประสงค์จึงหมายถึง กรณีที่ขอให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ “เคลื่อนย้ายศพ” โดยอ้าง “ความจำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันอันตรายแก่อนามัยของประชาชนหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น” ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้เป็นเพราะจำเป็นต้องกระทำเพื่อ

๑. ป้องกันอันตรายแก่อนามัยของประชาชนหรือเพื่อประโยชน์

๒. ประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น

ตัวอย่างที่น่าถือได้ว่าเป็นรูปธรรมในเหตุผลทั้ง ๒ ประการ คือ การเสียชีวิตจากคลื่นยักษ์ (Tsunami) กับการเคลื่อนย้ายศพ มีเหตุผลที่จำเป็นในการเคลื่อนย้ายศพกรณีที่เสียชีวิตจากคลื่นยักษ์ถล่มทางภาคใต้ของประเทศไทย และมีการเคลื่อนย้ายศพเพื่อการตรวจชันสูตร ณ สถานที่ที่ถูกจัดไว้ให้ เช่น ในจังหวัดพังงา ได้มีการจัดไว้ที่วัดย่านยาวและวัดบางม่วง เป็นต้น มีการเคลื่อนศพจากที่พบศพริมชายหาดตำบลเขาหลักมายังวัดทั้งสอง โดยเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครจากมูลนิธิต่าง ๆ ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้^{๑๔}

ก. เป็นเหตุภัยพิบัติที่เกิดขึ้นเป็นบริเวณกว้างตลอดแนวชายฝั่งทะเลของส่วนดังกล่าว

ข. ตำแหน่งของศพอยู่อย่างกระจัดกระจายตลอดชายฝั่ง

ค. ศพบางส่วนอาจมีการถูกฝังกลบโดยดินหรือทราย

ง. ศพมีสภาพการเน่าอย่างรวดเร็วนีเนื่องจากอยู่ในที่โล่งแจ้งและอุณหภูมิที่พอเหมาะกับการเน่า

จ. ศพที่ปรากฏอยู่ตามแนวชายหาด ในที่โล่งแจ้งและเป็นที่สาธารณะยอมเห็นได้ชัดว่าประเจิดประเจ้อต่อผู้ที่พบเห็น

ฉ. ศพอาจถูกขัดโดยน้ำทะเลทำให้ศพเปลี่ยนตำแหน่งได้ตลอดเวลารวมถึงอาจถูกขัดให้ออกไปสู่ทะเลได้อีกทำให้ยากแก่การดูแลศพ

ช. มีศพปริมาณมากมายที่เสียชีวิตในคราวเดียวกัน

ซ. ศพมีทั้งที่เป็นคนไทยและชาวต่างประเทศปะปนกันยากต่อการจำแนกและชันสูตรพลิกศพ

ณ. อาจเกิดเป็นต้นเหตุแห่งการระบาดของโรค

ติดต่อได้

ญ. แต่ละศพจะต้องใช้เวลาในการตรวจพิสูจน์ โดยเฉพาะการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์อย่างละเอียดย่อมไม่สามารถกระทำที่ริมชายหาดได้

ฎ. การให้แพทย์ไปชันสูตรพลิกศพ ณ ที่ที่ศพอยู่อาจไม่สะดวกเท่ากับการที่นำศพมาเพื่อการชันสูตร ณ ที่สถานที่ที่ได้จัดเตรียมไว้

ฏ. อาจเกิดความไม่ปลอดภัยเพราะอาจเกิดปรากฏการณ์ธรรมชาติซ้ำซ้อนขึ้นมาได้อีก

ฐ. อื่น ๆ เช่น การที่จะต้องมีเจ้าหน้าที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับศพในด้านต่าง ๆ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงอาจถือได้ว่าการเคลื่อนย้ายศพเป็นกรณี “จำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันอันตรายแก่อนามัยของประชาชนหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น” ได้

แนวทางที่จะช่วยเหลือแพทย์จากความเสี่ยงในการออกชันสูตรพลิกศพ

การที่จะใช้แนวทางนำศพเพื่อการชันสูตรพลิกศพ ณ โรงพยาบาลแทนการออกไปชันสูตรพลิกศพ ณ ที่ที่พบศพ จึงไม่ใช่แนวทางที่สมควรดำเนินการถ้าไม่เข้ากรณีตามมาตรา ๑๕๐ ทวิเนื่องจากเป็นการเสี่ยงต่อการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายโดยเฉพาะในศักดิ์ระดับพระราชบัญญัติ แนวทางที่สมควรดำเนินการเช่น

ก. การมีผู้คุ้มครองคณะผู้ชันสูตรพลิกศพอย่างดี

ข. การไม่เสี่ยงในการชันสูตรพลิกศพในเวลาค่าคืน

ค. การมีผู้ชำนาญพื้นที่กรณีที่จะต้องเดินทางในที่ห่างไกลจากชุมชน

ง. การให้มีค่าตอบแทนเพื่อเป็นกำลังใจกับการปฏิบัติงานในที่เสี่ยงภัย

จ. อื่น ๆ

ซึ่งทั้งหมดนี้สมควรที่จะต้องประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดและมีระบบโดยต้องชี้ให้เห็นถึงความเสี่ยงภัยต่อแพทย์หรือบุคลากรทางการแพทย์ในการปฏิบัติงานดังกล่าว

สรุป

ในขณะนี้จึงเห็นได้ว่าแพทย์ไม่อาจปฏิเสธการออกชันสูตรพลิกศพพร้อมกับพนักงานสอบสวน ณ ที่ที่พบศพโดยไม่มีเหตุอันจำเป็นเร่งด่วนประการหนึ่งประการใดอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เพราะอาจถือว่าเป็นการที่เจ้าพนักงานไม่ปฏิบัติตามหน้าที่หรือดเว้นการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ซึ่งอาจเป็นความผิดอาญาได้และไม่อาจให้พนักงานสอบสวนนำศพจากที่ที่พบศพเพื่อมายังโรงพยาบาลให้แพทย์ทำการชันสูตรพลิกศพแทนการออกไป ณ ที่ที่พบศพด้วย อย่างไรก็ตามในเรื่องการที่แพทย์ต้องมีความเสี่ยงในการออกไปร่วมกับพนักงานสอบสวนชันสูตรพลิกศพ ณ ที่ที่ศพอยู่นั้นองค์กรวิชาชีพกำลังหาแนวทางอื่นเพื่อช่วยแพทย์ตามความเหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

๑. โจไรได้บีม ดชด! สัญญาณก่อศึก. โพสต์ทูเดย์. ๓ พฤษภาคม ๒๕๔๖: ๑.
๒. ดังชาติควาไฟได้ ขยahun ๒ วัน ๕ พันล้าน. หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน, ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๖: ๑: ๓.
๓. สุขภาพจิตคนไทย ๓ จังหวัดชายแดนใต้อยู่ในภาวะน่าห่วง. หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน. ๒ มีนาคม ๒๕๔๖: ๖.

๔. ไฟได้ดับกระแสดังการร้ายสากล. กรุงเทพธุรกิจ, ทศนวิจารณ์. ๒๕ มกราคม ๒๕๔๖: ๑๐.
๕. โจไรได้บีมไม่เลิกยิง ดร.ปัดดาณีสาส์. กรุงเทพธุรกิจ: กรุงเทพมหานคร. ๒๕ มกราคม ๒๕๔๖: ๑๖.
๖. ถึงเวลาเลิกถ้อยการศึกษารึยัง? หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ: ทศนวิจารณ์. ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๖: ๑๔.
๗. แลวงการ ทภ.๔ ยักถ้อยการศึกษารึยัง. กรุงเทพธุรกิจ, กรุงเทพมหานคร. ๕ มีนาคม ๒๕๔๖: ๒๐: ๑๗.
๘. รายงานการประชุมแพทยสภาครั้งที่ ๕/๒๕๔๖ ในวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๔๖ ณ ห้องประชุม ๑ ชั้น ๒ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
๙. พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานับที่ ๒๑ พ.ศ. ๒๕๔๒.ราชกิจจานุเบกษา ๒๕๔๒: ๑๖๖(๑๓๗ ก): ๑-๗.
๑๐. วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์. แพทย์กับการชันสูตรพลิกศพตามกฎหมายใหม่ล่าสุด: เริ่มมีผลต่อแพทย์ ในวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๓. สารศิริราช ๒๕๔๓: ๕๒: ๒๗๗-๘๘.
๑๑. วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์. ปัญหาเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพตามกฎหมายใหม่. สารศิริราช ๒๕๔๓: ๕๒: ๓๖๐-๗๑.
๑๒. หนังสือแพทย์สภา ที่ พส.๐๑๑/ว.๒๒๐๐ เรื่องการยกเว้นให้แพทย์และบุคลากรด้านสาธารณสุข ไม่ต้องออกไปชันสูตรพลิกศพในพื้นที่ ๓ จังหวัดภาคใต้. ลงวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๔๖.
๑๓. ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องหารือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการขอยกเว้นการชันสูตรพลิกศพใน ๓ จังหวัดภาคใต้. เรื่องเสร็จที่ ๓๑๒-๓๑๓/๒๕๔๔ เดือนพฤษภาคม ๒๕๔๔ ลงนามโดยเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา.
๑๔. สุชาติ จิวชาติ. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญสนทวงศ์, ๒๕๒๔.
๑๕. คณิต ณ นคร. อาญา ภาคความคิด. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, ๒๕๒๔.
๑๖. หุุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญา ภาค ๒-๓. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๓.
๑๗. นคร พจนวรรณ, พลประสิทธิ์ อุทธิรักษา. ประมวลกฎหมายอาญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นครหลวง, ๒๕๓๘.
๑๘. วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์. การชันสูตรพลิกศพตามกฎหมายไทยในอุบัตินัย. สารศิริราช ๒๕๔๖: ๕๖: ๑๖๑-๗.